

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ”
(для магістрів)

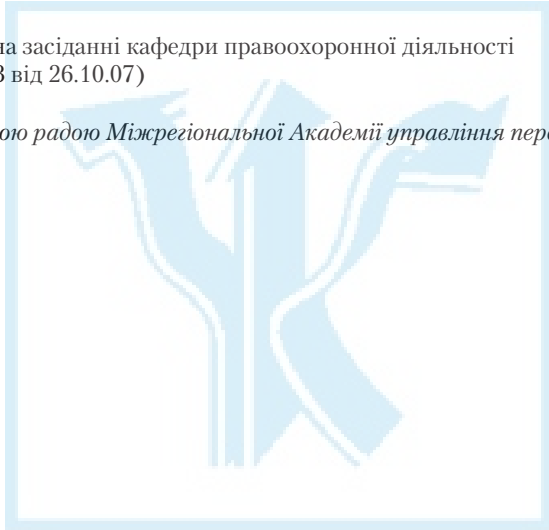
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доктором наук в галузі права, професором кафедри правоохоронної діяльності *Г. С. Семаковим*

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол № 3 від 26.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Семаков Г. С. Навчальна програма дисципліни “Виконавче провадження” (для магістрів). – К.: МАУП, 2008. – 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Виконавче провадження”, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пропонована навчальна програма дисципліни “Виконавче провадження” призначена для студентів магістратури.

Програма вивчення дисципліни “Виконавче провадження” складена з урахуванням структури чинного виконавчого законодавства, досягнень науки і навчально-методичних вимог, що відображають специфіку предмета. Під час вивчення курсу студенти опрацюють Закон України “Про державну виконавчу службу” від 26 січня 1999 р. Цей Закон визначає основи організації та діяльності державної виконавчої служби, її завдання, правовий статус державних виконавців і їх соціальний захист.

Державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів та інших органів (наприклад, нотаріальних) відповідно до законів України.

Саме на державну виконавчу службу покладається примусове виконання судових рішень судових, державних органів та посадових осіб в Україні. Умови та порядок виконання таких рішень регламентовані Законом України “Про виконавче провадження” від 1 липня 1999 р.

З метою сприяння державним виконавцям у зберіганні та реалізації арештованого майна за вироками судів Кабінет Міністрів України прийняв Постанову “Про створення спеціалізованого державного підприємства “Укрспец’юст”” від 14 липня 1999 р. № 1270. На підставі цієї Постанови у кожній області України створені філії державного підприємства “Укрспец’юст”.

Основними завданнями діяльності цього підприємства та його філій є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення аукціонів з продажу такого майна на комісійних та інших договірних засадах, організація та проведення прилюдних торгів (аукціонів) з реалізації нерухомого майна, конфіскованого у засуджених злочинців за вироком судів.

Під час вивчення курсу “Виконавче провадження” студенти повинні засвоїти загальновизначені принципи, завдання, функції діяльності державної виконавчої служби, набути навичок практичного застосування здобутих знань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретичні основи виконавчого провадження 1 Загальні положення інституту виконавчого провадження 2 Учасники виконавчого провадження 3 Державна виконавча служба та її завдання
	Змістовий модуль II. Правовий статус державної виконавчої служби та державних виконавців 4 Правовий статус державних виконавців, порядок їх призначення і контроль за їх діяльністю 5 Правовий і соціальний захист, фінансування, матеріальне забезпечення і оплата праці державних виконавців 6 Відкриття, порядок та умови здійснення виконавчого провадження
	Змістовий модуль III. Методика та правова регламентація виконавчого провадження 7 Звернення стягнення на майно боржника, на майно боржника – юридичної особи, на заробітну плату та інші види доходів боржника 8 Виконання рішень у немайнових спорах 9 Захист прав стягувача, боржника та інших осіб під час провадження виконавчих дій 10 Правова регламентація і порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна
	Разом годин: 54

ЗМІСТ
дисципліни
“ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ”

Змістовий модуль I. Теоретичні основи виконавчого провадження

Тема 1. Загальні положення інституту виконавчого провадження

Поняття виконавчого провадження. Органи і посадові особи, які здійснюють примусове виконання рішень. Рішення, що підлягають виконанню державною виконавчою службою. Заходи примусового виконання рішень. Обов'язки і права державних виконавців. Обов'язковість вимог державного виконавця. Гарантії прав громадян і юридичних осіб у виконавчому провадженні. Контроль і нагляд за законністю виконавчого провадження. Виконання рішень іншими органами.

Література [2; 3; 15; 17]

Тема 2. Учасники виконавчого провадження

Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до здійснення виконавчих дій. Сторони виконавчого провадження. Представництво сторін у виконавчому провадженні. Особи, які не можуть бути представниками у виконавчому провадженні. Участь у виконавчому провадженні експерта або спеціаліста. Участь у виконавчому провадженні перекладача. Залучення понятих до провадження виконавчих дій. Відводи державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача.

Література [2; 3; 5; 6; 15]

Тема 3. Державна виконавча служба та її завдання

Поняття і завдання державної виконавчої служби. Правова основа діяльності державної виконавчої служби. Органи державної виконавчої служби. Державні виконавці. Компетенція органів юстиції з організації діяльності державної виконавчої служби.

Література [2; 3; 5; 6; 15]

Змістовий модуль II. Правовий статус державної виконавчої служби та державних виконавців

Тема 4. Правовий статус державних виконавців, порядок їх призначення і контроль за їх діяльністю

Правовий статус державних виконавців. Забезпечення прав громадян і юридичних осіб. Вимоги, що пред'являються до державних виконавців. Порядок призначення і звільнення державних виконавців. Контроль за діяльністю державних виконавців. Відповідальність державних виконавців. Заохочення за успіхи в роботі. Оскарження дій або бездіяльності державних виконавців.

Література [2; 3; 5; 6; 15; 18]

Тема 5. Правовий і соціальний захист, фінансування, матеріальне забезпечення і оплата праці державних виконавців

Правовий захист державних виконавців. Соціально-побутове забезпечення державних виконавців. Державне страхування та відшкодування шкоди у разі смерті або каліцтва державного виконавця. Оплата праці державних виконавців. Фінансування і матеріальне забезпечення діяльності державних виконавців.

Література [2; 3; 5; 6; 15; 17; 18]

Тема 6. Відкриття, порядок та умови здійснення виконавчого провадження

Підстави для відкриття виконавчого провадження. Вимоги до виконавчого документа. Місце виконання рішення. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання. Переривання строку давності пред'явлення виконавчого документа до виконання. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання. Прийняття виконавчого документа до виконання. Строки здійснення виконавчого провадження. Відмова у відкритті виконавчого провадження. Відкладення виконавчого провадження. Роз'яснення рішень, які підлягають примусовому виконанню. Права й обов'язки сторін та інших осіб у виконавчому провадженні. Добровільне виконання рішень. Час провадження виконавчих дій. Відкладення провадження виконавчих дій. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу і порядку виконання рішення. Обставини, що зумовлюють обов'язкове зупинення виконавчого провадження.

Право державного виконавця зупинити виконавче провадження. Порядок і строки зупинення виконавчого провадження. Закриття виконавчого провадження. Наслідки закриття виконавчого провадження. Закінчення виконавчого провадження. Повернення виконавчого документа стягувачеві. Поновлення виконавчого провадження. Оголошення розшуку. Розподіл стягнутих з боржника грошових сум. Черговість задоволення вимог стягувачів. Витрати, пов'язані з провадженням виконавчих дій. Виконавчий збір. Винагорода державному виконавцеві. Авансування витрат на виконавче провадження. Особливості виконання рішень у разі відкриття кількох виконавчих проваджень щодо одного боржника.

Література [2; 3; 5–7; 15]

Змістовий модуль III. Методика та правова регламентація виконавчого провадження

Тема 7. Звернення стягнення на майно боржника, на майно боржника – юридичної особи, на заробітну плату та інші види доходів боржника

Порядок звернення стягнення на кошти та інше майно боржника. Порядок звернення стягнення на кошти боржника в іноземній валюті при обчисленні боргу у гривнях. Звернення стягнення на заставлене майно. Звернення стягнення на майно боржника, яке перебуває в інших осіб. Майно, на яке не може бути звернено стягнення. Арешт і вилучення майна боржника. Право боржника на визначення першочерговості звернення стягнення на предмети (види майна). Оцінка майна боржника.

Зберігання майна, на яке накладено арешт. Звільнення майна з-під арешту. Передача стягувачеві предметів, зазначених у виконавчому документі. Реалізація арештованого майна. Звернення стягнення на будинок, квартиру, приміщення, земельну ділянку. Звернення стягнення на кошти боржника – юридичної особи. Звернення стягнення на інше майно боржника – юридичної особи. Порядок звернення стягнення на майно при реорганізації та ліквідації боржника – юридичної особи. Підготовка державним виконавцем і проведення прилюдних торгів з реалізації нерухомого майна. Умови звернення стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника. Відрахування із заробітної плати (заробітку), пенсії, стипендії боржника. Звернення стягнення на інші доходи боржника. Розмір відрахувань із заробітної плати та інших доходів. Звернення стягнення на заробітну плату

боржника, який відбуває покарання. Звернення стягнення на допомогу по державному соціальному страхуванню. Кошти, на які не може бути звернено стягнення. Порядок стягнення аліментів. Виконання рішень щодо покарання у вигляді штрафу та конфіскації майна.

Література [2; 3; 5–9; 13]

Тема 8. Виконання рішень у немайнових спорах

Загальні умови виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний особисто вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення. Виконання рішень про поновлення на роботі. Виконання рішення про відібрання дитини. Виконання рішення про виселення боржника. Виконання рішення про вселення стягувача. Виконання рішення про примусовий обмін. Загальні умови виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян. Виконання рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб. Виконання рішень іноземних судів і арбітражів.

Література [2; 3; 5–10; 14; 15]

Тема 9. Захист прав стягувача, боржника та інших осіб під час провадження виконавчих дій

Оскарження дій посадових осіб державної виконавчої служби. Захист прав стягувача у виконавчому провадженні. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії. Відповідальність за невиконання законних вимог державного виконавця та порушення закону про виконавче провадження.

Література [2; 3; 5; 6; 12; 14]

Тема 10. Правова регламентація і порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна

Правова регламентація діяльності спеціалізованого державного підприємства “Укрспец’юст”, його завдання та повноваження. Арештоване нерухоме майно. Прилюдні торги. Ліцитатор. Учасники прилюдних торгів. Лот. Мінімальна початкова ціна. Стартова ціна лота. Продажна ціна лота. Картка учасника прилюдних торгів. Інформаційна картка. Реєстраційний внесок. Гарантійний внесок. Підготовка і проведення прилюдних торгів. Строки проведення прилюдних торгів та їх процесуальне і документальне оформлення.

Література [2; 3; 5; 12; 13]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття виконавчого провадження.
2. Органи й посадові особи, які здійснюють примусове виконання рішень.
3. Рішення, що підлягають виконанню державною виконавчою службою.
4. Заходи примусового виконання рішень.
5. Обов'язки і права державних виконавців.
6. Обов'язковість вимог державного виконавця.
7. Гарантії прав громадян і юридичних осіб у виконавчому провадженні.
8. Контроль і нагляд за законністю виконавчого провадження.
9. Виконання рішень іншими органами.
10. Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до здійснення виконавчих дій.
11. Сторони виконавчого провадження.
12. Представництво сторін у виконавчому провадженні.
13. Особи, які не можуть бути представниками у виконавчому провадженні.
14. Участь у виконавчому провадженні експерта або спеціаліста.
15. Участь у виконавчому провадженні перекладача.
16. Залучення понятих до провадження виконавчих дій.
17. Відводи державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача.
18. Поняття та завдання державної виконавчої служби.
19. Правові засади діяльності державної виконавчої служби.
20. Органи державної виконавчої служби.
21. Державні виконавці.
22. Компетенція органів юстиції з організації діяльності державної виконавчої служби.
23. Правовий статус державних виконавців.
24. Забезпечення прав громадян і юридичних осіб.
25. Вимоги, що пред'являються до державних виконавців.
26. Порядок призначення і звільнення державних виконавців.
27. Контроль за діяльністю державних виконавців.
28. Відповідальність державних виконавців.
29. Заохочення державних виконавців за успіхи в роботі.
30. Оскарження дій або бездіяльності державних виконавців.

31. Правовий захист державних виконавців.
32. Соціально-побутове забезпечення державних виконавців.
33. Державне страхування та відшкодування шкоди у разі загибелі або каліцтва державного виконавця.
34. Оплата праці державних виконавців.
35. Фінансування і матеріальне забезпечення діяльності державних виконавців.
36. Спеціалізоване державне підприємство “Укрспец’юст”, його завдання і повноваження.
37. Підстави для відкриття виконавчого провадження.
38. Вимоги до виконавчого документа.
39. Місце виконання рішення.
40. Строки пред’явлення виконавчих документів до виконання.
41. Переривання строку давності пред’явлення виконавчого документа до виконання.
42. Поновлення пропущеного строку для пред’явлення виконавчого документа до виконання.
43. Прийняття виконавчого документа до виконання.
44. Строки здійснення виконавчого провадження.
45. Відмова у відкритті виконавчого провадження.
46. Відкладення виконавчого провадження.
47. Роз’яснення рішень, які підлягають примусовому виконанню.
48. Права й обов’язки сторін та інших осіб у виконавчому провадженні.
49. Добровільне виконання рішень.
50. Час провадження виконавчих дій.
51. Відкладення провадження виконавчих дій.
52. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу і порядку виконання рішення.
53. Обставини, що зумовлюють обов’язкове зупинення виконавчого провадження.
54. Право державного виконавця зупинити виконавче провадження.
55. Порядок і строки зупинення виконавчого провадження.
56. Закриття виконавчого провадження.
57. Наслідки закриття виконавчого провадження.
58. Закінчення виконавчого провадження.
59. Повернення виконавчого документа стягувачеві.
60. Поновлення виконавчого провадження.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни обов'язково повинна мати план за такою структурою: “Вступ”, де розкривається роль і значення теми, обсягом до двох сторінок; “Основна частина”, яка складається з двох або трьох питань.

Розкриваючи питання, необхідно показати знання з теми, проаналізувати чинні норми права з використанням практичного досвіду, висловити конкретні особисті зауваження і рекомендації з досліджуваної теми.

Окремою частиною роботи повинні бути “Висновки” обсягом до двох сторінок, де в стислій формі слід зазначити і по можливості обґрунтувати пропозиції і рекомендації із вдосконалення чинного законодавства або теоретичних положень за темою контрольної роботи. Наприкінці слід подати список використаних джерел.

Потрібно належним чином оформити титульну сторінку, підписати роботу, вказавши дату виконання, і в зазначені строки подати на перевірку.

Студент вибирає варіант контрольної роботи за останньою цифрою номера своєї залікової книжки. Наприклад, якщо остання цифра номера залікової книжки “5”, то треба вибрати варіант 5.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Гарантії прав громадян і юридичних осіб у виконавчому провадженні.
2. Участь у виконавчому провадженні експерта або спеціаліста.
3. Правовий статус державних виконавців.

Варіант 2

1. Правовий захист державних виконавців.
2. Державне страхування і відшкодування шкоди у разі загибелі або каліцтва державного виконавця.
3. Права й обов'язки сторін та інших осіб у виконавчому провадженні.

Варіант 3

1. Право боржника на визначення першочерговості звернення стягнення на предмети (види майна).

2. Виконання рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб.
3. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії.

Варіант 4

1. Витрати, пов'язані з провадженням виконавчих дій.
2. Виконавчий збір.
3. Винагорода державному виконавцеві.

Варіант 5

1. Особливості виконання рішень у разі відкриття кількох виконавчих проваджень щодо одного боржника.
2. Звернення стягнення на заставне майно.
3. Звернення стягнення на майно боржника, яке перебуває в інших осіб.

Варіант 6

1. Строки проведення прилюдних торгів та їх процесуальне і документальне оформлення.
2. Звернення стягнення на заробітну плату боржника, який відбуває покарання.
3. Кошти, на які не може бути звернено стягнення.

Варіант 7

1. Порядок стягнення аліментів.
2. Загальні умови виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний особисто вчиняти певні дії або утримуватися від їх вчинення.
3. Виконання рішення про поновлення на роботі.

Варіант 8

1. Виконання рішення про відібрання дитини.
2. Виконання рішення про виселення боржника.
3. Виконання рішення про виселення стягувача.

Варіант 9

1. Виконання рішення про примусовий обмін.
2. Загальні умови виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян.

3. Виконання рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб.

Варіант 10

1. Захист прав стягувача у виконавчому провадженні.
2. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії.
3. Відповідальність за невиконання законних вимог державного виконавця та порушення закону про виконавче провадження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. *Конституція України*. — К., 2001.
2. *Закон України “Про виконавче провадження”* від 21 квітня 1999 р. № 606-XIX // *Відомості Верховної Ради України*. — 1999. — Трав.
3. *Закон України “Про державну виконавчу службу”* від 24 березня 1998 р. № 202/98-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. — 1998. — Жовт. — № 36–37.
4. *Закон України “Про внесення змін до законів України “Про державну виконавчу службу” та “Про виконавче провадження”* від 10 липня 2003 р. № 1095-IV // *Голос України*. — 2003. — 18 серп.
5. *Закон України “Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів”* від 29 листопада 2001 р. № 2860-III // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001. — Груд.
6. *Інструкція про проведення виконавчих дій: Затв. наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 р. № 74/5 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі*. — К.: Атіка, 2002.
7. *Положення про районний, міський (міст обласного значення), районний у містах відділ державної виконавчої служби: Затв. наказом Міністерства юстиції України від 16 липня 1999 р. № 43/5 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі*. — К.: Атіка, 2002.

8. *Про затвердження Положення про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України*: Постанова Правління Національного банку України від 14 жовтня 2001 р. № 416 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
9. *Порядок накладення арешту на цінні папери*: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1999 р. № 1744 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
10. *Положення про порядок і умови зберігання та реалізації грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт*: Затв. постановою Правління Національного банку України від 4 жовтня 1999 р. № 489 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
11. *Про судову практику у справах про виключення майна з опису*: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 серпня 1976 р. № 6 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
12. *Про практику розгляду судами клопотань про визнання і виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України*: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 р. № 12 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
13. *Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна*: Наказ Міністра юстиції України від 27 жовтня 1999 р. № 68/5 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.

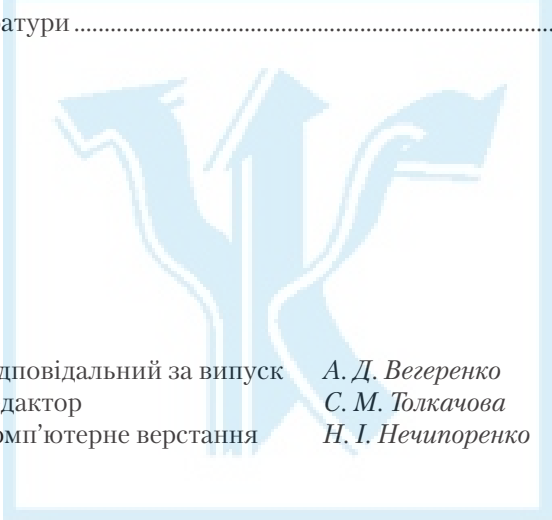
14. *Перелік* видів заробітку (доходу), що підлягають облікові при відрахуванні аліментів: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
15. *Порядок* передачі митними органами майна, конфіскованого за рішенням судів, органам державної виконавчої служби: Затв. наказом Міністерства юстиції України, Державної митної служби України від 17 серпня 2001 р. № 46/5/571 // М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.

Основна

16. *Бандурка А. М.* Службные и правоохранительные органы Украины: Учебник. — Харьков: Ун-т внутренних дел МВД Украины, 1999.
17. *Гель А. П., Семаков Г. С., Кондракова С. П.* Судові та правоохоронні органи України: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004.
18. *Гель А. П., Семаков Г. С., Цвігун Д. П.* Правоохоронні органи України: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2000.
19. *Мельник М. І., Хавронюк М. І.* Закон України “Про виконавче провадження”: Постатейні матеріали. Коментарі. — К.: Атіка, 2002.
20. *Молдован В. В.* Правоохоронні органи: Опорні конспекти. — К.: Юмана, 1998.
21. *Семаков Г. С., Гель А. П.* Кримінально-виконавче право: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2000.
22. *Фурса С. Я., Щербак С. В.* Виконавче провадження в Україні: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002.
23. *Яковець І. С., Гель А. П., Семаков Г. С.* Кримінально-виконавче право: Навч. посіб. — К.: Юрінком-Інтер, 2007.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Виконавче провадження”	4
Зміст дисципліни “Виконавче провадження”.....	5
Питання для самоконтролю.....	9
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	11
Варіанти контрольних робіт.....	11
Список літератури	13

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3588
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП